

Handleiding prioriteitenspel rekenen en wiskunde

**Kerdoelenversie 2026
primair onderwijs**

Beleid

Auteur: Marc van Zanten

Inleiding

De kwaliteit van het reken- en wiskundeonderwijs op je school is de verantwoordelijkheid van het hele team. De rekencoördinator kan het voortouw nemen, maar kan niet alles alleen. Het is nodig dat iedereen in het team verantwoordelijkheid ervaart voor het beleid ten aanzien van rekenen en wiskunde en zich daarvoor wil inspannen. Dat kan als dat beleid gebaseerd is op een gezamenlijke visie en beleidsprioriteiten bevat waar iedereen het over eens is. Daarvoor is het nodig om als team diepgaand met elkaar in gesprek te gaan over het eigen reken- en wiskundeonderwijs. Het prioriteitenspel (Van Zanten, 2016) biedt hiervoor een werkvorm die al op veel scholen met succes wordt gehanteerd. Deze uitvoering is geactualiseerd ten opzichte van de originele versie en de versie van 2024 (Van Zanten & Sjoers, 2024) en afgestemd op de nieuwe kerndoelen rekenen en wiskunde van 2026.

Handleiding

Doel

In teamverband prioriteiten bepalen om jullie reken- en wiskundeonderwijs verder te verbeteren.

Benodigheden

Kaartjes met uitspraken over reken- en wiskundeonderwijs (zie verderop) en een vel A1-papier verdeeld in vier kwadranten, lopend van weinig tot veel invloed en van goed tot nog niet goed op orde.

Vorbereiding

Knip de kaartjes uit. Als je alle kaartjes gebruikt, heb je voor het teamgesprek zo'n anderhalf tot twee uur nodig. De rekencoördinator kan ook, in samenspraak met de directie en/of intern begeleider, een selectie maken van kaartjes die op dit moment het meest relevant lijken voor je eigen school. Op de lege kaartjes kun je zelf uitspraken schrijven. Dat kan zowel in de voorbereiding als tijdens het teamgesprek zelf.

Werkwijze

Positioneer de kaartjes in de kwadranten. Om de plek te bepalen, bespreek je met je team in welke mate de uitspraak op een kaartje van invloed is op het reken- en wiskundeonderwijs op jullie school en de mate waarin het onderwerp van de uitspraak op orde is.

Als teamleden bijvoorbeeld vinden dat de uitspraak “alle leerlingen krijgen passende instructie, ook de zwakkere en sterkere rekenaars” erg belangrijk is, maar ook vinden dat ze hier nog te weinig aan toe komen, krijgt dit kaartje een plek ergens in het kwadrant rechtsonder (veel invloed, nog niet goed op orde).

Zo worden alle gebruikte kaartjes besproken en gepositioneerd in een van de kwadranten.

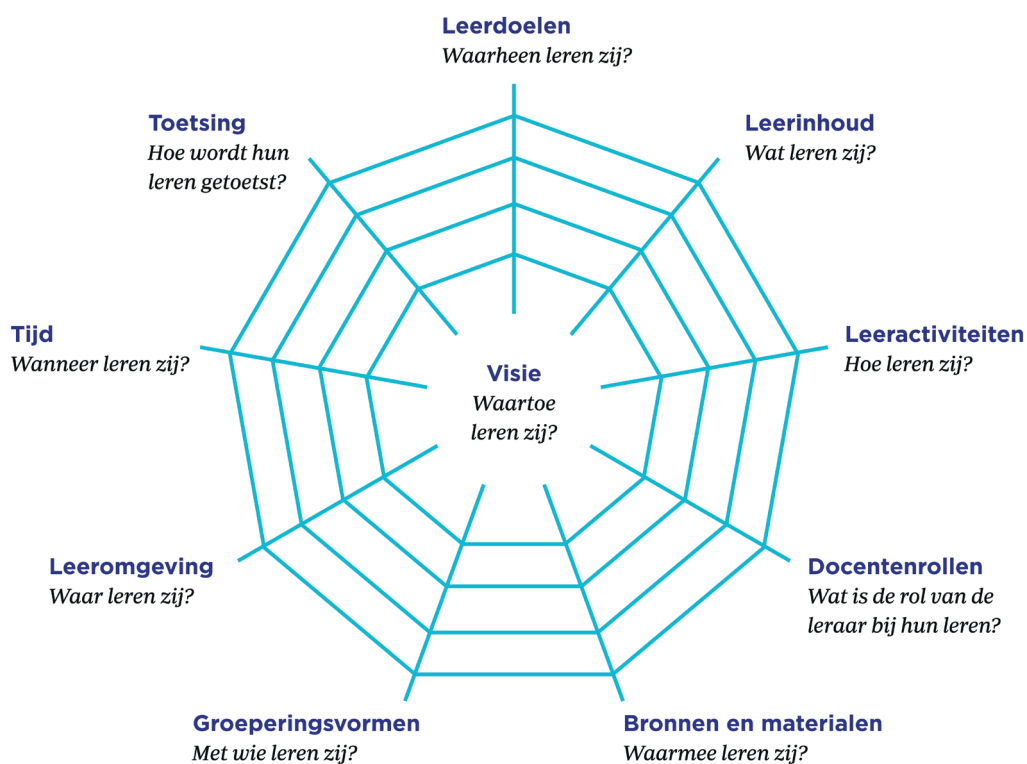
Er zijn geen goede of foute ordeningen; wat op de ene school van grote invloed kan zijn, kan op een andere school van minder groot belang zijn. Het gaat om jullie inschatting. Die kan in de loop van het gesprek wijzigen: een kaartje dat eerst een plek uiterst rechts kreeg (veel invloed), kun je naar links opschuiven als je een later kaartje nog belangrijker vindt.

Als de teamleden erachter komen dat ze van een bepaalde uitspraak eigenlijk niet weten of die wel of niet op orde is, positioneer je dat kaartje helemaal onderaan. Als het gaat om iets dat van grote invloed wordt geacht, heeft het nagaan van de stand van zaken van zo’n blinde vlek ook prioriteit.

De kaartjes die uiteindelijk het verst naar onder (nog niet goed op orde) en naar rechts (veel invloed) zijn geplaatst, leveren breed gedragen prioriteiten op. Heb je veel prioriteiten? Kies dan de belangrijkste uit. Je kunt immers niet alles tegelijk doen! De rekencoördinator kan kijken of de zaken in het kwadrant rechtsboven (veel invloed en goed op orde) al voldoende geborgd zijn.

Toelichting op de kaartjes

Beleid moet niet alleen breed worden gedragen, het moet ook gaan over relevante zaken. Er zijn veel zaken die van invloed zijn op de kwaliteit van onderwijs. Het curriculaire spinnenweb (Van den Akker, 2003) brengt die in beeld. Over al deze zaken, toegespitst op rekenen en wiskunde, vind je uitspraken op de kaartjes. Dat zorgt voor de nodige diepgang in het gesprek en voorkomt dat je zaken over het hoofd ziet.

De uitspraken op de kaartjes geven je verschillende aanknopingspunten om het gesprek aan te gaan. De meeste uitspraken gaan over onderwerpen die er daadwerkelijk toe doen, maar er zijn ook kaartjes met uitspraken waarover kan worden getwist, bijvoorbeeld “onze leerlingen maken altijd alle opgaven af.” Andere zijn prikkelend, zoals “we gebruiken geen simplificaties.” Een voorbeeld hierbij is: “alle leerlingen één strategie”. Daar kun je het wel of niet mee eens zijn, maar feitelijk is dit te simpel gesteld. Je kunt bijvoorbeeld ook vinden dat leerlingen eerst een zogenoemde basisstrategie moeten leren en dat ze vervolgens ook leren te rekenen met eigenschappen van getallen en bewerkingen. Dat valt immers ook onder de kerndoelen. Verder zijn sommige uitspraken zo geformuleerd dat ze meerdere stellingen omvatten – ook dat nodigt uit tot gesprek. Een voorbeeld hiervan is “we zijn op de hoogte van hiaten of zwakke punten in onze methode en we kunnen deze compenseren”. In de begrippenlijst vind je een toelichting op begrippen die op de kaartjes staan.

Visie

Waarvoor leren zij?

In onze lessen rekenen en wiskunde gaat het om de voorbereiding op de volgende groepen en het voortgezet onderwijs.

Visie

Waarvoor leren zij?

We werken aan de ontwikkeling van gecijferdheid, zodat leerlingen zich later kunnen redden in het dagelijks leven en als burger in de democratische samenleving.

Visie

Waarvoor leren zij?

We hebben aandacht voor de vormende waarde van wiskunde.

Bijvoorbeeld:
we stimuleren de ontwikkeling van creatief en kritisch wiskundig denken.

Visie

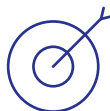
Waarvoor leren zij?

We werken aan de ontwikkeling van een wiskundige attitude van onze leerlingen.

Leerdoelen

Waarheen leren zij?

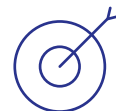

We zijn op de hoogte van de geactualiseerde kerndoelen met

- *wiskundige concepten*,
- *wiskundige denkwerkwijzen* en
- *wiskunde en de wereld*.

Leerdoelen

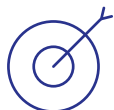
Waarheen leren zij?

We kennen de doelen van ons eigen leerjaar, én van het voorgaande leerjaar en het volgende leerjaar.

Leerdoelen

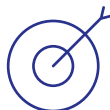
Waarheen leren zij?

Onze leerlingen kennen de lesdoelen en de bijbehorende succescriteria.

Leerdoelen

Waarheen leren zij?

Het gaat in onze lessen rekenen en wiskunde niet om het goede antwoord, maar om het oplossingsproces.

Leerinhoud

Wat leren zij?

We kennen basisinzichten en veelvoorkomende moeilijkheden en fouten.

Leerinhoud

Wat leren zij?

We hebben veel aandacht voor taal en wiskundetaal.

Leerinhoud

Wat leren zij?

We onderhouden basale rekenfeiten ook in de bovenbouw.

Bijvoorbeeld:
de tafels van vermenigvuldiging.

Leerinhoud

Wat leren zij?

We leren leerlingen om beredeneerd een rekenvorm en rekenwijze te kiezen.

Leerinhoud

Wat leren zij?

We hebben voldoende aandacht voor het leren van wiskundig probleemoplossen en wiskundig modelleren.

Leerinhoud

Wat leren zij?

De leerlingen zijn eind groep 8 voldoende voorbereid op wiskunde in het voortgezet onderwijs.

Leeractiviteiten

Hoe leren zij?

Onze leerlingen maken altijd alle opgaven af.

Leeractiviteiten

Hoe leren zij?

Wij en onze leerlingen hebben plezier in rekenen en wiskunde.

Leeractiviteiten

Hoe leren zij?

We differentiëren alleen omhoog, niet omlaag.

Leeractiviteiten

Hoe leren zij?

Er is veel interactie in onze lessen rekenen en wiskunde.

Leeractiviteiten

Hoe leren zij?

Onze leerlingen krijgen voldoende denktijd.

Leeractiviteiten

Hoe leren zij?

Onze instructievorm is afhankelijk van het doel.

Bijvoorbeeld: wiskundig probleemoplossen vraagt een andere didactische aanpak dan het aanleren van rekenprocedures.

Leeractiviteiten

Hoe leren zij?

Alle leerlingen krijgen passende instructie, ook de zwakkere en sterkere rekenaars.

Docentrollen

Wat is de rol van de leraar bij hun leren?

Onze eigen gecijferdheid en didactische vaardigheden zijn goed op orde.

Docentrollen

Wat is de rol van de leraar bij hun leren?

We hebben aandacht voor de sociaal-emotionele kant van leren rekenen.

Bijvoorbeeld: rekenangst, een hekel hebben aan rekenen.

Docentrollen

Wat is de rol van de leraar bij hun leren?

We stellen vragen die aanzetten tot nadenken, wiskundig redeneren en leren.

Docentrollen

Wat is de rol van de leraar bij hun leren?

We hebben de instructietaal in de verschillende groepen op elkaar afgestemd. Hierin zit een opbouw van informele taal naar formele wiskundetaal. Bijvoorbeeld: aan het begin van groep 3 'erbij', later 'plus'.

Docentrollen

Wat is de rol van de leraar bij hun leren?

We benutten de denkprocessen van onze leerlingen.

Docentrollen

Wat is de rol van de leraar bij hun leren?

We gebruiken geen simplificaties.

Bijvoorbeeld: "alle leerlingen één strategie."
Of: "na het tafeldiploma hoeven we de tafels niet meer te oefenen."

Bronnen en materialen

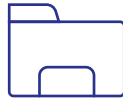
Waarmee leren zij?

We zijn tevreden over onze methode en we kunnen er goed mee uit de voeten.

Bronnen en materialen

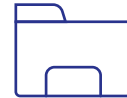
Waarmee leren zij?

We zijn op de hoogte van hiaten of zwakke punten in onze methode en we kunnen deze compenseren.

Bronnen en materialen

Waarmee leren zij?

We raadplegen de handleiding van onze methode bij het voorbereiden van de lessen.

Bronnen en materialen

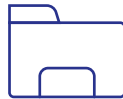
Waarmee leren zij?

We zetten aanvullende en uitdagende materialen effectief in voor alle leerlingen.

Bronnen en materialen

Waarmee leren zij?

We gebruiken de mogelijkheden van andere vakken om rekenen en wiskunde te leren.

Bijvoorbeeld:
schaal bij aardrijkskunde, tijdbalk bij geschiedenis, meten en meetkunde bij de creatieve vakken.

Groeperingsvormen

Met wie leren zij?

In onze lessen werken en leren leerlingen individueel, in tweetallen en in groepjes.

Groeperingsvormen

Met wie leren zij?

Onze indeling in (niveau)groepen is altijd flexibel.

Leeromgeving

Waar leren zij?

In onze lokalen zijn tijdelijke hulpmiddelen niet permanent aanwezig of zichtbaar.

Bijvoorbeeld:
een getallenlijn of een poster van het metriek stelsel.

Leeromgeving

Waar leren zij?

We gebruiken de mogelijkheden die wiskundige en meetkundige kenmerken van onze school en schoolomgeving bieden.

Tijd

Wanneer leren zij?

Rekentijd is rekestijd. Als er lessen rekenen en wiskunde uitvallen door andere activiteiten, compenseren we dat op een ander moment.

Tijd

Wanneer leren zij?

Zwakkere rekenaars krijgen bij ons meer tijd.

Tijd

Wanneer leren zij?

Leerlingen die snel klaar zijn gaan niet iets anders doen, maar krijgen passende andere wiskundige leerstof.

Toetsing

Hoe wordt hun leren getoetst?

We observeren het aanpakgedrag van onze leerlingen. We gebruiken de zo verkregen informatie bij het verdere onderwijsleerproces.

Toetsing

Hoe wordt hun leren getoetst?

We kunnen aanpakken van onze leerlingen plaatsen in een ontwikkelingslijn en kunnen foute aanpakken verklaren.

Toetsing

Hoe wordt hun leren getoetst?

We maken veel gebruik van formatieve evaluatie. We gebruiken de zo verkregen informatie bij het verdere onderwijsleerproces.

Toetsing

Hoe wordt hun leren getoetst?

We analyseren gegevens van ons leerlingvolgsysteem en de methodegebonden toetsen. We gebruiken de zo verkregen informatie bij het verdere et onderwijsleerproces.

Toetsing

Hoe wordt hun leren getoetst?

We evalueren de lessen inhoudelijk met onze leerlingen.

Bijvoorbeeld:
wat heb je vandaag geleerd?
Heb je het lesdoel bereikt en hoe weet je dat?

Toetsing

Hoe wordt hun leren getoetst?

We hebben voldoende kennis in school over signaleren, diagnosticeren en het bieden van extra hulp.

/

Eigen uitspraak!

?

/

Eigen uitspraak!

?

/

Eigen uitspraak!

?

/

Eigen uitspraak!

?

/

Eigen uitspraak!

?

/

Eigen uitspraak!

?

/

Eigen uitspraak!

?

/

Eigen uitspraak!

?

/

Eigen uitspraak!

?

Geactualiseerde kerndoelen

De geactualiseerde kerndoelen rekenen en wiskunde (SLO, 2025) zijn onderverdeeld in drie domeinen:

- wiskundige concepten,
- wiskundige denk-werkwijzen en
- wiskunde en de wereld.

Deze domeinen kunnen in het dagelijkse onderwijs niet los van elkaar worden gezien.

Hieronder zie je een overzicht van de geactualiseerde kerndoelen. De complete kerndoelen vind je op

www.actualisatiekerndoelen.nl.

Domein

Wiskundige concepten

Kerndoel 10

De leerling redeneert en rekent met getallen en verhoudingen

- A Gehele en decimale getallen
- B Breuken
- C Verhoudingen

Kerndoel 11

De leerling toont inzicht bij het handelen met grootheden en eenheden

- A Grootheden en eenheden

Kerndoel 12

De leerling interpreteert data

- A Data

Kerndoel 13

De leerling toont inzicht in patronen en verbanden

- A Patronen en verbanden

Kerndoel 14

De leerling toont inzicht bij meetkundig handelen

- A Meetkunde

Domein

Wiskundige denk-werkwijzen

Kerndoel 15

De leerling gebruikt wiskundige denk-werkwijzen

- A Wiskundig probleemoplossen
- B Wiskundig modelleren
- C Gebruiken en beschrijven van algoritmes

Kerndoel 16

De leerling gebruikt wiskunde en wiskundig gereedschap

- A Gebruik van wiskundetaal en wiskundige representaties
- B Gebruik van wiskundige instrumenten

Domein

Wiskundige denken en werkwijzen

Kerndoel 17

De leerling ontwikkelt een wiskundige attitude

- A Wiskundige attitude

Kerndoel 18

De leerling past wiskunde toe in bekende en nieuwe situaties

- A Wiskunde in de werkelijkheid
- B Wiskunde in verschillende leergebieden

Begrippenlijst

Basisinzicht

Een essentieel inzicht voor beheersing van bepaalde reken-wiskunde leerstof (Van Zanten & Verbruggen, 2022). Een basisinzicht voor optellen en aftrekken bijvoorbeeld, is het doorzien van de relaties tussen splitsen, optellen en aftrekken. Optellen en aftrekken zijn elkaars inverse bewerking (zie hieronder) en bij elke splitsing van een getal horen twee optellingen en twee aftrekkingen. Algemeen gesteld gaat het om drie manieren om een deel-deel-totaal relatie te beschrijven: totaal is deel en deel, $\text{deel} + \text{deel} = \text{totaal}$ en $\text{totaal} - \text{deel} = \text{deel}$.

Een ander voorbeeld: een basisinzicht voor procenten is dat het altijd gaat om een relatief gegeven ten opzichte van een bepaald totaal. Je moet daarom altijd goed kijken wat het totaal is in een situatie.

Eigenschappen van bewerkingen

Optellen en aftrekken zijn elkaars *inverse bewerking*: aftrekken maakt optellen ongedaan en omgekeerd. Hetzelfde geldt voor vermenigvuldigen en delen (en voor kwadrateren en worteltrekken).

De *commutatieve eigenschap* (wisseleigenschap) van optellen en vermenigvuldigen houdt in dat de getallen bij deze bewerkingen kunnen worden verwisseld.

Bijvoorbeeld: $4 + 6 = 6 + 4$ en $6 \times 4 = 4 \times 6$.

Deze eigenschap geldt niet voor aftrekken en delen.

De *associatieve eigenschap* (schakeleigenschap) van optellen en vermenigvuldigen houdt in dat het bij drie of meer getallen niet uitmaakt in welke volgorde ze worden opgeteld of vermenigvuldigd.

Bijvoorbeeld: $(6 + 9) + 1 = 6 + (9 + 1)$ en $(6 \times 4) \times 5 = 6 \times (4 \times 5)$.

De *distributieve eigenschap* (verdeeleigenschap) houdt in dat in vermenigvuldigingen en delingen de beide vermenigvuldigingsfactoren respectievelijk het deeltal kunnen worden verdeeld.

Bijvoorbeeld: $2 \times 34 = 2 \times 30 + 2 \times 4$ en $34 : 2 = 30 : 2 + 4 : 2$.

Dit geldt echter niet voor de deler: $30 : (2 + 4) \neq 30 : 2 + 30 : 4$.

Gecijferdheid

Het vermogen om adequaat te handelen en redeneren in (alledaagse) situaties waarin getallen, getalsmatige en meetkundige aspecten naar voren komen.

Rekenvormen

Hoofdrekenen, schriftelijk rekenen, schattend rekenen en rekenen met de rekenmachine.

Rekenwijze

De manier waarop een berekening wordt uitgevoerd. Dat kan met een standaardprocedure zijn, zoals kolomsgewijs of cijferend vermenigvuldigen (bij schriftelijk rekenen), of met eigenschappen van getallen en bewerkingen, zoals aftrekken door het verschil te bepalen (hoofdrekenend uitrekenen van bijvoorbeeld $204 - 198$ uitrekenen door $198 + \dots = 204$ te doen).

Wiskundig modelleren

Het gebruiken, aanpassen en construeren van een geschikt wiskundig model. Een wiskundig model is een abstracte weergave van een situatie, die bepaalde kenmerken benadrukt en andere kenmerken weglaat.

Bijvoorbeeld een schematische tekening, een rekenaanpak of een wiskundige formule bij een situatie.

Wiskundig probleemoplossen

Het zelf bedenken en uitvoeren van aanpakken van wiskundige problemen en toepassingsproblemen.

Probleemoplossen is relatief. Wat voor de één een probleem is, hoeft dat niet voor een ander te zijn, en wat eerst een probleem was voor iemand, hoeft dat later niet meer te zijn. Een wiskundig probleem is een voor de leerling niet-routinematig oplosbare opgave.

Wiskundige attitude

Persoonlijke houdingen ten aanzien van rekenen en wiskunde in combinatie met de bereidheid en mogelijkheid om de wereld (mede) te beschouwen vanuit een wiskundig perspectief. Een wiskundige attitude komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in het reflecteren op eigen en andermans rekenaanpakken en wiskundige redeneringen, en het betrekken van getalsmatige informatie bij het nemen van beslissingen en het vormen van een mening.

Referenties

SLO. (2025). *Het complete kerndoelenboek van november*.

Van den Akker, J. (2003). Curriculum perspectives: An introduction. In J. van den Akker, W. Kuiper, & U. Hameyer (Red.). *Curriculum landscapes and trends* (pp. 29–44). Kluwer Academic Publishers.

Van Zanten, M. (2016). Het prioriteitenspel. Rekenbeleid: werken aan draagvlak en betrokkenheid. *Volgens Bartjens*, 35(3), 8–11.

Van Zanten, M. & Sjoers, S. (2024). Prioriteitenspel rekenen en wiskunde. Een update en een variant gericht op (potentieel) sterke rekenaars. *Volgens Bartjens*, 43(4), 25–28.

Van Zanten, M. & Verbruggen, I. (2022). Basisvaardigheden rekenen-wiskunde. Basiskennis, basisvaardigheden én basisinzichten. *Volgens Bartjens*, 42(1), 32–35.